1937 ий
30
НОЯБРЬ
№ 89 (373)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-шамыч, ушныза!

Рвэзэ коммунист

ВЛКСМ
Маробком
дэн
Горком
орган

КИРОВ ЙОЛТАШЫН СОЦИАЛИЗМ ВЭРЧ КУЧЭДАЛМЭ ЧАПЛЭ ПАШАЖЭ ПӰТЫНЬ СОВЭТ МОЛОДЬОЖЛАН ПРИМЭР ЛИЙЫН ШОГА

Рэвольуционный бдитэльностьым эшэ чот пӱсэмдаш

1934 ий 1 дəкабрьыштə коммунист партийын ӱшан əргыжын, рəвольуцийын пламəнный трибунжо—Сəргəй Миронович Кировын большəвик шӱмжӧ кырымым чарнəн. Сəргəй Миронович пашазə классын шакшə тушмəнжын кидшə дəнə колəн. Тудо калыкын вождьшо Сталин йолташын лишыл соратникшə да танжə ыльə. ВКП(б) Цəнтральный Комитəт Политбӱрон члəнжə, ВКП(б) ЦК дəн Лəнинград Комитəтын сəкрəтарьжə, нимогай вəлылык дəч лӱддымӧ да тушман вашторəш чакныдə кучəдалшə лəнинəц ыльə.

Киров йолташ шкəнжын уло чаплə илышыжым Лəнин Сталин партийын пашажлан, пашазə класын пашажлан пуэн. Кугыжан подпольышто, кугу Октьабрь кəчылаштə, граждан сар фронтлаштə, Владикавказыштə да Бакушто—чыла верəат тудо большəвик партийын знамыжым кӱшкӧ кучен шогəн, əрык вəрч, пиалан илыш вəрч нойыдə кучəдалын.

Киров йолташын илышыжə дəн əрык вəрч чарнылдə, чакныдə кучəдалмə пашажə, тудын пəнгыдə лəнинəц большəвик образшə лəнинский комсомол дəн пӱтынь шəмəр молодьожлан чаплə примəр лийын шога. Киров йолташын троцкист, зиновьйəвəц, бухаринəц да фашизмын тарлалтшə моло тушман кашак вашторəш чакныдə кучəдалмыжə совəт молодьожлан примəр лийын шога.

Лəнинский комсомолын задачыжə — рəвольуционный бдитəльностьым эшə чот пӱсəмдаш, тəний март тылызыштə лийшə ВКП(б) ЦК плəнумышто Сталин йолташын политик бəспəчность ым пытарымə вəргəн, капиталистический окружəний нəргəн ойлымыжым рашпалəн шогаш. Тушман кашакын положəний ышт мыньар ӱшаныдымə лиəш, нуно тувар чотырак партий дəн совəт власть вашторəш кучəдалаш тӱҥалыт. Коммунист сəмынак комсомолəцланат бдитəльностьшо кəч могай участкылаштат, кəч могай обстановкыштат пəш чот кӱлəшан. „Кызытсə условийыштə кажнə большəвикын (йыраш лийдымə качəствыжə — партийын тушманжым, тудо кəч кузə сайын маскироватлалтəш гынат, палəн моштымаш лийын шога." (ВКП(б) плəнумəш Сталин йолташын ыштымə докладшə гыч.)

С. М. Кировын илыш корныжо

(БИОГРАФИЧЭСКИЙ СПРАВКЭ)

Сəргəй Миронович Киров мəмнан эпохысо эн замəчатəльный да волгыдо йəн-шамыч кокла гыч иктыжə, Сталин йолташын лишыл соратникшə да танжə. Тудо пӱтынь илышыштыжə шəмəрын пийалжə вəрч кучəдалын. Тудо шкəвжын уло виймым социалистический пашалан пуэн.

Сəргəй Миронович Киров (Костриков) 1886 ийыштə Уржум олаш (ожнысо Вÿткə губəрний, кызыт Киров область) шочын. Сəргəй Мироновичын йоча годсо илышыжə нəлə, кӱчызӧ илышыштə əртəн. Тудын ачажə—Мирон Костриков йорло илыш гыч утлашлан Уралышкə пашам кычалəш кайəн да нимогай увəр дəч посна йомын. Сəрьожа нил ийашыжə годым ача дəч посна кодын, а шым ийашыжə годым тудо аваж дəч посна кодын.

Сəрьожа да тудын кок акажə шонго кувавашдəран кодыныт. Кочкаш киндат лийын огыл. Кувавашə пойан-шамычым сӧрвалəн, пəш йӧсын Сəрьожым пыкшəрак тулык шамычым ончымо прийутыш пуэн. Тудо школышто тыршəн да сайын тунəмын, класс гыч классыш наградым налын вончəн.

Сəрьожа отлично тунəммыжлан кӧра Казанский низший мəханико-тəхнический училищыш пурəн кəртын. Кəнгəжым Сəрьожа мӧнгышкыжӧ Уржумыш толын. Уржумышто тудо политический ссыльный-шамыч дəнə палымə лийəш да нунын дəкə лишəмəш, нунын дəчын рəвольуционный литəратурым налəдəн. Вашкə ышкə гəктографым ыштап тунəмəш, шолып рəвольуционный листовко-шамычым пəчəтлəн, нуным ола мучко шаркалəн.

1904 ийыштə Сəргəй Миронович Казанский училищым тунəмын пытарымəк, тəхнологический институтыш пураш лан Сибирьыш Томск олаш кайəн. Тыштə самырык Киров кружок-шамычыш пурəн да вашкə большəвик лийын

1905 ийыштə Кировын пəрвой бойəвой крəщəнийжə лийын. Томскышто рəвольуционный дəмонстраций йамдылалтын. Сəргəй Миронович дəмонстраций вооружонный лийжə, манын тыршəн. Дəмонстрацийыш Киров дружинник-шамычым вуйлатəн нангайəн.

Ик мыньар кəчə гыч Кировым полиций арəстоватлəн. Кировын тьурəмный да арəстоватлымə илышыжə тӱҥалəш. Томск олаштə тудым кум кана арəстоватлат, Иркутскышто прəслəдоватлат, Владикавказəш кучат да конвой дəнə угыч Сибирьыш колтат. Но кугыжан прəслəдоватлымыжə, арəстоватлымыжə да тьурма Кировын рəвольуционный виижым кӱрлын огыл. Нуно тудын характəржым гына пəнгыдəмдəныт. Арəстоватлыдымə жап коклаштə Кировым тӱрлӧ рəвольуционный пашаштə ужаш лийəш. Киров кушко гына вəрəштын огыл, тудо чыла вəрə Лəнин дəн Сталинын ылыжтышə мутыштым нангайа.

1917 ий Кировым Кавказəш ваш лийəш. Шыжым 1917 ийыштə Сəргəй Миронович Пəтроградыш кокымшо Всəроссийский Совəт сйəздыш дəлəгатлан кайа. Тыштə Киров Октьабрьский вооружовный восстаньыштə участийым приниматла.

Граждан сар жапыштə Сəргəй Миронович Йошкар Армийын эн сай талантан полководəцшə лийəш. Англичан дəн бəлогвардəйəц шамыч Астраханьыш наступатлат. Тилə жапыштə Киров луатикымшə армий Рəвольуционный войəнный Совəтын члəнжə ыльə.

„...Кызыт Астрахань крайыштə кəрəк ик коммунист уло гын, ойлəн Киров,—Волга эҥəрын анжə Совəтский лийын, да ончыкшат Совəтский лийəш". Астраханьым аралымаштə чаплə гəроизмлан пӱтынь əл ӧрын. 1919 ийыштə шыжым Кировын ыштымə план почəш луатикымшə армий наступатлаш тӱҥальə да ошо-шамычым сəнгəн шалалтыш.

1921 ий кəнəж гыч Сəргəй Миронович—Азəрбайджан коммунист партий Цəнтральный комитəтын сəкрəтарьжə. Троцкист да националист кашакым шалатəн, Киров лəнинско-сталинский национальный политик вəрч кучəдалын, партийнə организацийым воспитатлəн да пəнгыдəмдəн.

1926 ийыштə XIV-шə партий сйəзд дəч вара, партий Сəргəй Мироновичым Лəнинградыш колта. Тудо жапыштə партийын шакшə тушманжə-Зиновьйəв, Камəнəв да нунын приспəшникышт партий Цəнтральный Комитəт ӱмбак оршыла атаковатлəныт да Лəнин корно гыч корандаш тыршəныт. Лəнинградыштə Киров рəвольуцийын тушманжым разоблачитла да шалалта. Лəнинград партийнə организацийым тушман дəч эрыкта да партийнə организацийым Цəнтральный Комитəт да Сталин йолташ йыр пəнгыдын чумыра. Киров Лəнинград пашазə-шамычын йӧратымə вождьышт да тангышт лийəш.

Сəргəй Миронович Киров социализмын тушманжə—троцкист, зиновьйəвəц, бухаринəц кашак вашторəш чарныдə, виян кучəдалын шогəн.

Троцкистско зиновьйəвский фашист бандə шкə шакшə кидыштым калыкын йӧратымə, лӱддымӧ да пламəнный большəвик, кугу Сталинын соратникшə да танжə—Сəргəй Миронович Киров ӱмбак нӧлталын.

Шəмəр калыклан шкə илышыжым пушо, йӧратымə да шəргə Сəргəй Миронович Кировым шарнымаш калыкын шӱмəшыжə курымəшлан кодəш.

Сталин йолташ йыр чумыргышо мəмнан партий, мəмнан вəликий калык чыла тушманым куклəн пытара.

Уржум оласе Самарцəвых-шамычын мочa. Тыштə С. Костриков шкə ыштымə гəктографəш прокламацийым пəчəтлəн.

СССР ВЭРХОВНЫЙ СОВЭТ ДЭПУТАТЫШ МАРИЙ КАЛЫКЫН КАНДИДАТШЭ-ШАМЫЧ

Григорий Игнатьйэвич ИГНАТЬЙЭВ

Сэнгэн толшо социализм элыштэ ий йэда тўжэм дэнэ у йэнг-шамыч кушкыт. Нуньн, нимо дэч лўддымö йэнг-шамычын, чумыр калыклан лийжэ манын ыштымэ чаплэ пашашт, нуньн лўмышт, чапышт, мужэствышт, гэроизмышт, родинылан да партийлан прэданнэ улмышт, калык-шамычын пийалан илышышт вэрч тыршымашышт сэнгымаш почэш сэнгымашым ыштымашэш путырак раш сўрэтлалтын. Нуно коммунистичэский партий вуйлатымэ почэш коло ий коклаштэ чыла тупманым шалатэн толыныт да айдэмэ тукымын историйыштыжэ нигунам уждымо сэнгымашым ыштэн, мэмнан пэлэдшэ элым тўньаштэ эн вийан, эн куатлэ элыш савырэныт. Нуно, йэнг йол дэнэ топкал ончыдымо вэрэш кугу гигант-шамычым к у ш т а т. Нуньн лўмышт—большэвик. Большэвик - шамычын сэгэн налдымэ крэпость укэ. Нуно чыламат сэнгат.

7 ий ожно эртэн кайаш лийдымэ чодра дэнэ лэвэдалт кийшэ Сура энгэр сэрыштэ талышнышэ мардэж гына озаланэн. Тышкэ илаш кусньшо йэнг иктат лийын огыл. Но 1930 ийыштэ шэм чодра дэч лўддымö йэнг лэктын. Тидэ Оманур йал крэсаньык — Григорий Игнатьйэвич Игнатьйэв.

Шыжым Григорий Игнатьйэвич шкэ пошкудыжо шамычым погэн, Сура энгэр сэрыш кусна. Тудо шкэ ончыланжэ кугу задачым шындэн: тидэ гўжлалт шогышо чодра олмэш нигунам уждымо шурным шочыкташ, чодра дэнэ авырналтшэ энгэр сэрэш у социалистичэский йалым—колхоз йалым пэлэдыкташ. Григорий Игнатьйэвич тидэ кугу задачым шукташ пэнгыдын ўшанэн пижын.

Кўчык жапыштэ, 1930 ий пытымашэш, Сура энгэр сэрыштэ, шэм чодра коклаштэ пэрвой ангысыр чара вэр койын. Лач тыжак, талышнышэ мардэжын озаланымэ вэрэш „Красное селище“ колхоз шкэ историйжын пэрвой чаплэ страницыжым почын. Тидлан тэний 7 ий эртэн. 7 ий коклаштэ Сура энгэр сэр палыдымэ лийын. Чодра олмышто чаплэ, волгыдо, культурный колхоз йал кушкын, ий йэда чаплэ шурно дэнэ лўшкалт кийшэ колхоз пасу кумдан шарлалт возын. Григорий Игнатьйэвич Игнатьйэв шкэ ончылан шындымэ задачыжым часть дэнэ шуктэн. „Красное селище“ колхозын сэнгымашыжэ—тидэ пашам большэвикла организоватлэн да вуйлатэн моштымын, колхоз стройым пэнгыдэмдаш да колхозник-шамычын илышыштым зажиточныйым ышташ тыршымын рэзультатшэ. „Красное селище“ колхозым тыгай кугу сэнгымашыш кондышо ордэноносэц Григорий Игнатьйэвич Игнатьйэв социалистичэский родиным вийангдышаш вэрч,

Сталинский 7-8 миллиард пуд киндэ вэрч, колхозым большэвистскийым да колхозник-шамычым зажиточныйым ыштышаш вэрч кучэдалмаштэ эн активнэподлиннэ борэцлан шотлалтэш.

Игнатьйэв йолташ у вэрыш кусныммыжо дэч вара кокымшо ийыштак гэктар гыч 100 пуд киндым налын.

1935 ийыштэ кўкшö лэктышан колхоз шурно вэрч кучэдалмаштэ путырак кугу сэнгымашым ыштымыжлан совэт правитэльствэ Игнатьйэв йолташым Лэнин ордэн дэнэ наградитлэн. Тэний Игнатьйэвын вуйлатымэ колхозшо шыдангым гэктар гыч 40 цэнтнэр мартэ налын.

М а р и й рэспубликысэ шэмэр-шамыч шкэ родиныжлан прэданнэ улшым Лэнин-Сталин партийын пашажэ вэрч, колхозым большэвистскийым да колхозник-шамычым зажиточныйым, пийалан илышаным ыштышаш вэрч большэвистский пэнггыдылык дэнэ кучэдалшым—Григорий Игнатьйэвич Игнатьйэвым Сойуз Совэт дэпутатыш кандидатлан ик йўк дэнэ выдвигатлэныт. Пашазэ дэн колхозник-шамычын ик йўк дэнэ лукмо пунчалыштлан вашмутыштыжо Григорий Игнатьйэвич тыгэ воза:

„Мый баллотироватлалташ согласийым пуэм да тэндам, шэргэ йолташ-шамыч, ўшандарэм: шкэ илышэмын пытартыш минутшо мартэ мый Лэнин-Сталин партийын пашажэ вэрч, мэмнан элыштэ коммунизмым ыштышаш вэрч кучэдалаш тўнгалам“.

Мэмнан рэспубликысэ шэмэр-шамыч марий калыкын вэрный эргыжлан—Григорий Игнатьйэвич Игнатьйэвлан шкэ йўкыштым ик йэнг сэмын пуат.

Василий Дмитрийэвич ОРЭХОВ

1936 ий 25 нойабрьыштэ Чрэзвычайнэ VIII Всэсойузный Совэт сйэздэш „ССР Ушэм Конституций проэкт“ нэргэн ыштымэ докладыштыжэ мэмнан йöрзтымэ вождь кугу Сталин тыгэ каласэн:

„Мэмнан Совэт крэстьйанствэ йöршэш у крэстьйанствэ. Крэсаньык-шамычым эксплоатироватлэн кэртшэ помэщик дэн кулак-шамыч, купэч дэн ростовщик-шамыч мэмнан ындэ укэ улыт. Тыгэжэ, мэмнан крэстьйанствэ эксплоатаций дэч утарымэ крэстьйанствэ. Умбакыжым, мэмнан совэт крэстьйанствэ эн утла ужашыштыжэ колхозный крэстьйанствэ, вэс сэмын манаш, тудо шкэ пашажым, шкэ погыжым посна паша ыштымашэш да шэнгэлан кодшо тэхникэш огыл, а коллэктивнэ пашаш да кызытсэ жапысэ тэхникэш нэгызла. Пытартышлан, м э м н а н крэстьйанствын озанлык нэгызэш частнэ собствэнность огыл, а коллэктивнэ паша нэгызэш кушшо коллэктивнэ собствэнность“.

Мэмнан колхозно крэстьйанствын сылнын пэлэдшэ илышыжэ тыжак нэгызалтын. Ожно копа пундашла койшо тыгыдэ анга лаштыкла дэнэ тумышалтшэ, шўк шудо дэнэ лэвэдалтын пэлэ чаранг кийшэ йорло пасу, кызыт лопка тэнгызла шарлалтшэ, йандар, нигунам уждымо шурно дэнэ лўшкалтшэ пасуш савырнэн. Тидэ колхозын, колхоз стройын социалистичэский йал озанлыкын пасужо.

Ожно шўкшö да йорло йалыштэ шэмэр-шамыч мучашдымын эксплоатироватлалтыныт, орлыкым, нужналыкым, щужымашым гына шинча вўд дэн пўжвўдэш ужыныт гын, кызыт кумдан шарлалтшэ колхоз пасуш, сылнын пэлэдшэ колхоз йалыш ончалатат, йыр-ваш куан, пийал, зажиточный да вэсэла илыш.

Пэктубай район Прамнэк лўмэш колхозат тыгайак лийын. Садлан вэт тудын прэдсэдатэльжым—Василий Дмитрийэвич Орэховым О р ш а н к э избиратэльнэ округысо шэмэр - шамыч Национальность Совэт дэпутатыш кандидатлан ик йўк дэнэ палэмдэныт.

Василий Дмитрийэвич Орэхов мэмнан пэлэдшэ родиным, мэмнан йöратымэ Лэнин - Сталин партийын пашажлан мучашдымын прэданнэ улшо калыкын ўшан, ик эн сай эргыжэ. Тудо шэмэр калыклан йывыртымашым да пийалым кондышо колхоз стройым пэнгыдэмдышаш вэрч, колхозник-шамычын илышыштым утларак да утларак пэлэдыктышаш вэрч, зажиточныйым да культурныйым ыштышаш вэрч уло вийжым, усталыкшым пыштэн пижын.

Тудо 1907 ийыштэ Ўлыл Чыркэ йалэш шочын. 1921 ийыштэ сэльский школым тунэм пытарэн да 1929 ий мартэ шкэ пошкудыжо-шамыч сэмынак шкэ озанлыкыштыжэ пашам ыштэн.

Ий йэда пэлэд шогышо илышым шкэ шинчаж дэнэ да шкэ пашаштыжэ ужшо рвэзэ Орэхов öрдыштö шып ончэн коштын кэртын огыл. Тудын шўмэшыжэ утыр ташлышэ рвэзэ вий, рвэзэ усталык тудым у пашашкэ, илышым да родиным вийангдышаш вэрч, эшэ сылнын пэлэдыктышаш вэрч кучэдалмашкэ шупшын. Тудын кумылжо общэствэннэ пашашкэ пижаш, партий дэн правитэльствын мэроприйатьыштым илышыш чын пуртэн шогаш утыр тарвана.

Тудын тыршэн ыштымэ пашажэ, тидын дэнэ пырльа тудын авторитэтшэ да лўмжö йалыштэ, а варажым чумыр йал совэтыштэ кумдан шарла. Садлан 1929 ийыштэ Орэхов йолташым Чыркэ йал совэт прэдсэдатэльан выдвигатлат да тудо тыштэ 1930 ий мартэ пашам ышта. Орэхов йолташ ВЛКСМ члэн да ВКП(б) члэныш кандидат.

Совэт Ушэм мучко коллэктивизаций кумдан шарлымэ жапыштэ Орэхов йолташ колхозым организоватлышаш вэрч тыршаш тўнгалэш. 1931 ийыштэ тудо шкэ шочмо Ўлыл Чыркэ йалэшыжэ „Марий Ушэм“ колхозым организоватла. 1934 ийыштэ „Марий Ушэм“ колхоз Изи Чыркэ йалысэ „У вий“ колхоз дэнэ ушна да Прамнэк лўм пуалтэш. 1934 ий фэвраль гыч тачэ мартэ Василий Дмитрийэвич Прамнэк лўмэш колхоз прэдсэдатэльлан вашталтдэ ышта.

Василий Дмитрийэвичын илышыжэ да пашажэ колхозым организоватлымэ гычак колхоз пашалан пуалтэш. Тудо шкэ вийжым, шкэ организаторский талантшым вуйгэак колхозым вийангдымэ пашашкэ, колхозым большэвистскийым, а колхозник-шамычым зажиточныйым ыштышаш вэрч кучэдалмашкэ пышта. Колхоз паша тудын илышыжэ лийэш.

Орэхов йолташ шкэ ончылан шындымэ задачыжым большэвикла нойыдэ тыршымыжэ дэнэ чаплын шукта. Шукэ жапат ок эртэ, тудын вуйлатымэ Прамнэк лўмэш колхоз нэргэн чап районышто, а вара областьыштэ да Горький крайыштэ кумдан шарла. Тидэ чап Орэхов йолташым ангыртарэн огыл, а, мöнгэшла, пашам эшэ сайын ышташ кумылжым таратэн. Тудо шкэ колхозшым сэнгымаш гыч сэнгымашыш нангайэн да нангайа. Тудо раш палэ: тудын пашажэ, тудын колхозшын сэнгымыжэ тидэ ик колхозын гына огыл, а чумыр колхозно стройын, чумыр калыкын, родинын сэнгымыжэ.

Совэт власть колхоз крэстьйанствылан агротэхникым, машиным пуэн. Колхозник-шамычын, чэстнэ самоотвэржэннэ пашашт Орэхов йолташын большэвистский пэнгыдылыкшэ, организаторский талантшэ Прамнэк лўмэш колхозым мэмнан рэспубликыштэ ончыл колхозыш луктыныт.

Колхоз зажиточный лийын. Тудын шкэ автомобильжэ уло, шуко имньэ да куго тўкан вольык, колхоз амбарлаштэ тич тэмшэ киндэ уло.

1935 ийыштэ Прамнэк лўмэш кулхоз кугу сэнгымашым ыштымыжлан Крайысэ почот онгаш пурталтэш да 5 000 тэнгэ дэнэ прэмироватлалтэш.

1936 ийыштэ колхозым областьысэ почот онгаш пуртат. Марий АССР Исполком дэн Пэктубай райисполком пасу пашаштэ да животноводствышто сэнгымашым ыштымыжлан Орэхов Василий Дмитрийэвичым шуко кана прэмироватлэныт.

Василий Дмитрийэвич Орэховын тыгай илыш корныжо да пашажэ. Садлан тудым Оршанкэ избиратэльный округысо шэмэр-шамыч Национальность Совэт дэпутатыш кандидатлан ик йўк дэнэ выдвигатлат.

Национальность Совэт дэпутатыш тудо достойный кандидат.

Мэ колхоз йалын эн сай йэнгжэ-шамычлан шкэнан йўкнам пуэна.

12 дэкабрь—СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчэ

Шкэнан йўкнам ШМИДТ, ЖАДНОВ, БОГДАНОВ йолташмытлан пуэна

21 нойабрьыштэ Параньгэ районысо самырык избиратэль шамычын прэдвыборный погынымаш эртыш. Погынымаштэ 350 самырык избиратэль лийын.

Погынымаштэ ойлышо самырык избиратэль-шамыч рвэзэ калыклан вэсэла, пийалан илыш пушо У Конституцийын творэцшэ Сталин йолташлан таум каласышт.

Мый 12 дэкабрьым кажнэ кэчын йывыртэн вучэм. Тидэ кэчын мыйат моло шамыч дэнэ пырльа избиратэльный урно дэк миййэн шкэ йўкэмым мэмнан родинын эн сай йэҥжэ Совэт Ушэмын гэройжо Отто Йульэвич Шмидт, Лэнин-Сталин партийын стойко большэвикшэ Зиновий Яковлэвич Жданов да Богданов йолташмытлан йўкэм пуэм, — манэш „Красный Октьабрь" колхозын самырык колхозникшэ Ибатуллин йолташ.

Тыгак шкэ выступлэньыштышт моло йолташмытат шкэ йўкыштым Шмидт, Жданов, Богданов йолташмытлан пуэна, манын ойлышт да чыла самырык избиратэль-шамычым шкэ йўкыштым Шмидт, Жданов, Богданов йолташмытлан пуаш ўжыч.

Мансур Сэрэбрйаков.

МЭМНАН РОДИНЫЛАН ПРЭДАННЭ ЙЭҤЛАН ЙЎКЛЭМ

Ронго район мучко вэрлаштэ прэдвыборный молодьож конфэрэнций-шамыч эртаралтыт. Тидэ пашам сайын эртарашлан райкомол райцэнтр гыч вэрлашкэ активым колтылын. 25 нойабрьыштэ конфэрэнций Кугу-Нурыштэ эртаралтэ. Тушкэ 6 йал шамыч гыч 100 утла рвэзэ, ўдыр-шамыч погыныныт. Конфэрэнцийыштэ Вэрховный Совэт дэпутатыш кандидат шамыч Пикина, Шмидт да Жданов йолташмыт нэргэн кутырмо Конфэрэнцийыш толшо чыла рвэзэ, ўдыр шамыч Пикина, Шмидт да Жданов йолташ-шамычын кандидатурышт вэрч йўклаш лийыч.

Конфэрэнций вэсэлан да кугу куанымаш дэнэ эртыш.

С. Йыванайын.

ШКЭ ЙЎКЭМЫМ ЎШАНЫМЭ ЙЭҤЛАН ПУЭМ

Мый 1916 ийыштэ йорло крэсаньык йэшэш шочынам. Ачий дэч кок ийаш тулыкэш кодынам. Ачий колымэк эша шуко йэсым ужаш вэрэштэ. Но партий дэн Совэт властьын мэмнан йорло да тулык йоча-шамычлан ача-ава сэмын полшымышт дэнэ мэ эрык илыш лэкна.

1928 ийыштэ йалэш 7 сурт дэнэ колхоз организоватлалтэ. Илышна эша сайэмэ. Колхоз кажнэ кэчын кушко, пэнгыдэмэ. Мыйат кажнэ кэчын колхоз дэнэ пырльа кушкым.

1931 ийыштэ пионьэр гыч комсомолыш пурышым. Комсомол воспитатлымэ дэнэ колхозын активнэ члэнжэ лийым. Нэграмотный марий ўдыр гыч грамотныйыш савырнышым.

Колхозышто пашам сай ыштымэмлан бригадирлан шогалтышт. Бригадир пашамат чэстнын шуктэн шогышым.

Тэний йал совэт вуйлатышлан шогалтышт. Партий мылам отвэтствэннэ пашам довэратлэн. Ожно, кугыжан власть годым, ўдырамаш-шамыч тыгай кугу вуйлатымаш пашам шукташ огыл, а погынымашыш кошташат праван лийын огытыл. Совэт власть гына ўдырамашланат кугу правам пуэн.

Вашкэ СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчэ—12 дэкабрь шуэш. Кызыт мэ тидэ историчэский кэчылан вийан йамдылалтына. Кажнэ колхозышто избиратэльный закон тунэмаш кружокым организоватлэн улына. Агитационно пашат сай шывдымэ.

Мый да йал совэт кӧргыштӧ чыла колхозник-шамыч тидэ кэчым куанэн вучат.

12 дэкабрьыштэ шкэнан йўкнам партийлан прэданнэ йэҥ-шамычлан пуэна.

Пакэйэва М. М.

Н. Кугэнэр йал совэт вуйлатышэ, Шэрнур район.

Богдановым колхозник-шамыч йӧратат

Национальность Совэт дэпутатыш кандидат Богданов Василий Николайэвичым Льаждўр йал совэт кӧргысӧ колхозник-шамыч вэлэ огыл, тудым чыла район пэш сай шинча. Ындэ 5 ий шуэш Богданов йолташ тидэ йал совэтын вуйлатышыжлан шога. Тудо йал совэтым район кӧргыштӧ вэлэ огыл рэспубликыштат пэрвой вэрыш луктын.

Богданов йолташ колхозник-шамыч дэнэ пэнгыдэ кылым кучэн шога. Колхоз-шамычым пэнгыдэмдаш уло виймжэ дэнэ кучэдалэш. Садлан тидэ йал совэт кӧргыштӧ посна колхоз-шамыч „Восход" да молат гэктар гыч 25—30 цэнтнэр шурным налыныт.

Тэвэ „У Льаждўр" колхозын колхозницыжэ Волкова йолташ тыгэ ойла: „Млання, марий ўдырамашлан Совэт власть гына тыгай кугу правам пуэн. Мэ кызыт зажиточно да вэсэлан илэна. Колхозна кажнэ кэчын пэнгыдэмэш. Мэмнан колхозым пэнгыдэмдаш партийын да комсомолын чапле воспитанникшэ Богданов йолташ кугын полшэн шогыш. Садлан 12 дэкабрьыштэ шкэ йўкэмым родинлан прэданнэ—Богданов йолташлан пуэм".

М. Фавстов.

Агитатор пашам йӧратэн ыштэм

Мыйым Шэрнур райкомол молодьож-шамыч коклаштэ у избиратэльнэ законым умылтарашлан агитаторлан шогалтыш. Агитаторлан пашам йӧратэн ыштэм. Садлан уло вий дэнэ тидэ пашаш пижым.

Ворошилов лўм колхозышто ик кружокым туныктэн луктым. Тидэ кружокышто рвэзэ дэн ўдыр-шамыч чылажэ 29 йэҥ тунэмыч. Нуно чыланат у избиратэльный законым сай шинчат. Кызыт тидэ колхозыштак шонго-шамычлан у избиратэльный закон тунэмаш кружокым организоватлышым. Тушко чылажэ 29 йэҥ коштэш. Нунат заньатыш кэчэ кодыдэ коштыт. Тидэ кружокымат 1 дэкабрьлан туныктэн луктам.

Ындэ заньатэ эртарымэ мэтод нэргэн изиш каласэм.

СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ положэньым 6 заньатылан 2 шагат гыч эртараш ыштышым. Заньатым 3 кэчэш ик кана эртарэм. Заньатым бэсэдэ да лудмаш дэнэ эртарэм. Кажнэ заньатыштэ СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн схэмым, плакатым, диаграммэ-шамычым ончыктылам. Адак капиталист эльын пашазэ, крэсаньык илышым мэмнан совэт элысэ пашазэ дэн колхозник-шамычын илышышт дэнэ тангастарэн умылтарэм. Заньатэ тўналмэ дэч ончыч политинформацийым, газэт гыч налын у увэр-шамыч нэргэн каласкалэм.

Тидэ дэч посна кажнэ тунэмаш коштшо шамычлан мӧнгышкышт лудаш заданьым пуэм. Паша ыштымаштэ положэньым йўкын лудашлан лўмын 2 йэҥ ойырымо. Нуно кажнэ кэчын канымэ годым йўкын лудмашым эртарат.

Мамайэв В. В.

У избиратэльный закон тунэммаш начар организоватлымэ

Кожлайэр йал совэт кӧргыштӧ (Морко район) у избиратэльный закон тунэммашым начар организоватлымэ.

Тэвэ, „Овда нур", „17 партсйэзд" да моло колхозлаштат „СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ Положэнийым" тунэмаш кружокым организоватлымэ огыл. Садлан колхозник-шамыч у избиратэльный законым огыт шинчэ.

Тидэ йал совэт кӧргысӧ довэрэнный йэҥ-комсомолэц Алэксэйэв агитатор-шамыч дэнэ пашам ок ыштэ. Нунын дэнэ сэминар ок эртаралт. Паша ыштымыжым ок шинчэ.

Райкомолат довэрэнный йэҥ да агитатор-шамычым ок вуйлатэ. Элнэт Вачи.

САМЫРЫК ИЗБИРАТЭЛЬ-ШАМЫЧЫН ПОГЫНЫМАШ ЭРТЫШ

22 нойабрьыштэ Шэрвур соцкультур пӧртыштӧ самырык избиратэль-шамыч прэдвыборный совэщаньым эртараш погынэныт.

Жап 5 час. Райкомол сэкрэтарь Пэкпайэв йолташ совэщаньым почо. Прэзидиумыш ВКП(б) обком сэкрэтарь Жданов, Шэрнур избиратэльный округ гыч Национальность Совэт дэпутатыш кандидат Фэдоров да Абрамов, Галкин моло-шамычым сайлышт. Почотный прэзидиумыш Сталин йолташ дэн тудын лишыл соратникшэ-шамычым сайлат.

Пэрвой мутым Вахранова йолташлан пуалтэ. Тудо самырык избиратэль-шамычым район комсомол организаций лўм дэнэ саламлыш да чыла самырык избиратэль-шамычым Совэт Ушэм Гэрой, Национальность Совэт дэпутатыш кандидат Отто Йульйэвич Шмидт, ВКП(б) обком сэкрэтарь пашам шуктышо Сойуз Совэт дэпутатыш кандидат Зиновий Йаковлэвич Жданов да „У кэчэ" колхоз вуйлатышэ, Национальность Совэт дэпутатыш кандидат Фэдоров йолташмытлан голосоватлаш ўжӧ.

Вахранова йолташым СССР Вэрховный Совэт дэпутатыш выдвигатлымэ кандидат „У кэчэ" колхоз вуйлатышэ Фэдоров йолташ вашталтыш. Фэдоров йолташ Сталинский 7-8 миллиард пуд шурно лэкташ вэрч кучэдалмыж нэргэн каласыш. „Мыйым СССР Вэрховный Совэт дэпутатыш кандидатлан выдвигатлымылан таум каласэм, тэндан ўшанымыдам уло вий дэнэ оправдайаш пижам,—манэ.

Район кӧргысӧ тунэмшашамыч лўм дэнэ Софронова, „Красный Октябрь" колхоз члэн, шонго кугызэ Вэдэрников йолташмыт выступатлышт. Вэдэрников йолташ самырык избиратэль-шамычлан кугыжан власть кузэ шэмэр калыкым пызырэн ашнымыжэ нэргэн каласкалыш.

Пытартышлан ВКП(б) Обком сэкрэтарь Жданов йолташ выступатлыш. Жданов йолташ самырык избиратэль шамычым Вэрховный Совэтыш сайлымаштэ активнэ участвоватлаш ўжӧ.

П. Щэрбаков.

Мамэдов Вэрховный Совэт дэпутатыш кандидат

1935 ий кэнгэжым Васаргэчар курыклаштэ (Армэн ССР) кугу ливэнь эртыш, тудын почэш шиждэ поран тарванэш. Альпинский кўтыштӧ улшо колхозно кўтў-шамычлан поран кугу эҥгэкым ыштыш. Кугу Каракойун сэласэ самырык чабан Айдин Мамэдов гына кугу йэсылык дэнэ йўдым шкэ кўтўжым сэлаш поктэн кондэн кэртэ.

Тудын ик ушкалжэ гына ситэн огыл. Тудымат муын, шудыжым пукшэн да шкэжэ йарнэн возын. Сэлаштэ тидым шижын, почэшыжэ курыкыш йэҥ-шамычым колтышт да, тудым парньа кылмыланым муыч. Тидэ кэчэ дэч вара комсомолэц Мамэдовым чыла рэспубликыштэ палэт. Армэний ЦИК шкэнжым чаманыдымэ чабаным почотно грамот дэнэ наградитлэн. Кызыт Айдин Молотов лўмэш колхозын вольык фэрмыжым вуйлата.

Знатнэ животновод Айдин Мамэдов Васаргэчарский избиратэльный округ гыч Национальность Совэт дэпутатыш кандидат.

Прэдвыборный погынымашлаштэ выступатлышэ избиратэль-шамыч йэдиндушно калыкын ўшанлэ эргыжэ Мамэдов вэрч голосоватлаш рэшитлышт.

Чуваш ЦИК прэдсэдатэльын замэститэльжылан колхозник ордэноносэц Сэргэй Коротков ойралтын

Чуваш АССР ЦИК-ын VIII-шэ сэссийжэ, кўкшӧ шурно лэктышым налшэ мастаржэ Вурнар район, Кольцово йалысэ Сталин лўм колхоз вуйлатышэ, ВЛКСМ члэн Сэргэй Ксэнофонтэвич Коротковым Чуваш ЦИК прэдсэдатэль замэститэльлан сайлэн. Йолташ Коротковым, колхоз прэдсэдатэльлан сайын ыштымыжлан правитэльствэ трудовой Красный Знамэни ордэн дэнэ наградитлэн.

Кольцовысо колхозник-шамыч ий йэда кўкшӧ урожайым налыт. Тэнийэ нуно ик трудодэньлан 10 кило пырчан шурным налыт. Сталин лўм. колхозын элэктростанцийжэ, клуб, радио узэл (200 радио точко дэнэ) уло. Колхозын пэчатный газэтшэ лэктэш.

(Ком. Правда" гыч).

Даниловым кызытак комсомол гыч поктэн лукташ кӱлэш

„Элнэт" промколхозышто (Звенига район) калык тушман-шамыч Рыбаков, Актуганов, Артэмьйэв, Байков молат йатыр жап орудоватлэн кийэныт ыльэ. Нуно колхозым шалаташ тӧчышт. Кызыт тидэ колхоз калык тушман-шамыч дэч йӧршын эрыктэн шуктымо манаш огэш лий. Нунын кодшо косашт кызытат кодын.

Тэвэ тидэ колхозын комсорг Даниловым налына. Тудо комсомолыш шкэ социальнэ положэньыжым шылтэн пурэн. 1935 ийыштэ тудо избиратэльный права гыч лишатлымэ ыльэ. 1936 ийыштэ тудо колхоз вуйлатышылан шогымыж годым тӱрлӧ сэмын колхозым шалаташ тӧчыш. Колхозвик-шамыч Даниловым тидэ осал пашажлан колхоз вуйлатымаш гыч поктэн луктыч. Сбэркассыштэ контрольорлан шогымыжо годым колхозник - шамычым ондалэн, жуликланэн илэн. Кызыт колхоз пэлэнсэ комсомол организацийын комсоргшылан шогымыжо годым калык тушман шамычым разоблачитлаш пижмэ олмэш, нуным аралаш гына шогалын. Калык тушман Актуганов, Артэмьйэв, Рыбаков моло шамыч дэнат пэнгыдэ кылым кучэн илэн.

Марбумстрой сбэркассыштэ паша ыштымыжэ годым троцкист Колдобский дэнэ кылым кучэн илэн. Тидын нэргэн Звэнига райкомолыш увэртарымэ ыльэ. Но райкомолын тошто сэкрэтарь олмэштышыжэ буржуазнэ националист Кузнецов бӱроэш обсуждатлымэ олмэш, тудлан сай характэристикым пуэн, „Элнэт" колхозыш культурниклан да комсорглан рэкомэндоватлэн колта. „Элнэт" колхозышто Данилов культур массэ пашам шалатэн.

Звэнига райкомоллан Даниловым кызытак комсомол гыч поктэн лукман.

Ныл подпись.

Молодьож дэнэ пашам ыштыман

Шэрнур ВЛКСМ райком нэсойузный молодьож коклаштэ пашам пэш начар ышта. Район мучко политучобыш кунар нэсойузный молодьож кошташ райкомол ок шинчэ. У избиратэльный законым тунэмаш шуко молодьож огыт кошт.

Тэвэ, Шэрнур МТС-ысэ рвэзэ тракторист, трактористкэ да моло пашазэ-шамыч у избиратэльный закон тунэмаш огыт кошт. Тыгак „III Интэрнационал" колхозысо молодьожат огыт тунэм.

Молодьож коклаштэ политик-воспитатэльнэ пашам вачар шындымэ дэнэ комсомол организацийын кушмашыжат пэш начар. III шо квартальштэ комсомолыш улыжат 18 йэнгым гына пуртымо. Октьабрь дэн, нойабрь тылызыштат 12 йэнгым вэлэ пуртымо. Комсомол организацийын начар кушмыжым райкомол сэкрэтарь Пэкпайэв йолташ — „анкэт укэ",— манын ончыкташ тӧча. Тидэ причин огыл.

Шуко колхоз пэлэн 2—3 ий лийэш эртак ик комсомолэц гыч гына шотлалтыт. Тэвэ „Куп сола", Карл Маркс лӱм, М. Горький лӱм, Ворошилов лӱм да моло колхозлаштэ 3 ий лийэш, эртак ик комсомолэц гыч гына шотлалтыт. Нинэ колхозлаштэ молодьожат шуко уло. Нунын коклаштэ комсомолыш пураш шонышат улыт. Но райкомол молодьож коклаштэ пашам ыштэн огыл. Колхозлашкэ райкомол гыч пэш шагал коштыт. Садлан гына комсомол организацийын кушмашыжэ начар.

Умбакыжэ райкомоллан молодьож коклаштэ пашам ышташ тӱналман.

П. В. Щэрбаков.

Лэнинградыштэ С. М. Кировлан памәтник

Скульптор Томский, С. М. Кировлан памәтник проэктым ыштэн шуктэн, тудо Лэнинградэш Киров площадьэш лийшаш. Сэргэй Миронович пурла кидым кӱшкӧ кӧлталын ончыкыла тыршымыжэ ончыкталтын.

Сэргэй Миронович фигурын кужытшо—8 мэтр. Чумыр памятникын кӱкшытшӧ—15 мэтрат пэлэ.

Киров площадьэш памәтникым сооружитлаш йам дылалтэш тӱналмэ. Сэргэй Мироновичын фигуржо да барэльэфшэ бронзо дэнэ ышталтэш.

(„Лэнинградская правда" газэт).

Сулэйман Стальскийын йэшыжлан полыш пуалтэш

Махач-Кала (Дагэстан АССР) гыч 25 нойабрыштэ увэртарат: Дагэстан АССР ЦИК прэзидиум Сулэйман Стальскийын йэшыжлан тылзэш 500 тэнгэ пэрсональнэ пэнсийым пуаш да Ашага-Сталь аулэш Сулэйман Стальскийын йэшыжлан ыштымэ пӧртым курымэшлан пэнгыдэмдаш пуч̌алын. Сулэйман Стальскийын йэшыжлан 5 тӱжэм тэнгэ йэдиноврэмэннэ п о л ы ш пуалтэш.

Колышо ордэноносно-поэтым тойымо раскотым государствэ тӱла.

Капиталист эллаштэ

Китайыштэ крэдалмаш. Шанхай олаш йапон авиацийын бомбым кышкымыжэ дэнэ оласэ шуко калык сурт дэч посна кодын. Нунылан урэмыштэ илаш логалэш.

Сӱрэтыштэ: энгэкыш логалшэ-шамыч урэмыштэ. (Союзфото).

Француз фашист-шамычын заговор

24 нойабрьыштэ Париж гыч увэртарат: Францийыштэ фашист заговор паша дэнэ слэдствий умбакыжэ ышталтэш.

Париж лишнэ кугу фабрикантын замокыштыжо фашист Котин шылтымэ сооружэнийым мумо, тудын коклаштэ цэнтральный тэлэфон станций дэнэ мландэ йымал блокгауз уло.

23 нойабрьыштэ внутрэннэ паша министр фашист заговор нэргэн официальнэ увэртарымашым ыштэн. Увэртарымаштэ тыгэ ончыкталтэш: политичэский полиций заговорщик-шамычын йатыр войэннэ матэриалыштым, утларакшэ вэсэллаш ышталтшэ—пычалым, пулэмьотым, винтовкым, куптылго пулэмьотым, гранатым, пудэштарымэ вастам да молымат погэн налмэ. Парижыштэ тэнгыз дэн эҥэр транспорт судна кассэ п ӧ р т ы ш т ӧ обыскым ыштымаш войэннэ образэц почэш ыштымэ тайнэ организаций улмым ончыктэн. Тидэ организацийын главнэ штабшэ да санитарный служба улмаш. Организацийын кадржэ дивизийлан, бригадылан, полклан, батальонлан да молылан шэлэдалтыныт. Тидэ тудым ончыкта: организаций шкэ ончыланжэ фашист диктатур рэжимым ныштышашлан граждан сарым тарваташ задачым шындэн.

Обыск годым фальшивэ докумэнт ыштышаш матэриалым, оружий шупшыктышаш инструмэнтым, полицэйский вий нэргэн, да тыгак Францийын утларак важнэ областьлаэ войэннэ вий нэргэн справкым, пэрвой йӱк пумо почэшак арэстоватлышаш министр дэн политичэский дэйатэль-шамычын спискым, оружийым шупшын налмаш планым да тулэч молымат мумо.

* * *

Францийсэ фашист заговор нэргэн слэдствий умбакыжэ ышталтэш.

Раш пэлэ, заговорын вуйлатышыжлан мэждународный фашизмын политичэский дэйатэльышт да руководитэльышт шогат.

„Заговорын цэнтржэ Франц йышытэ огыл,—манын „Попсоляр" газэт воза. Садлан паша утларак сложный лийын шога. Прованс урэмыштэ обыск годым мумо докумэнтшэ тидын нэргэн раш ончыкта. Заговорын руководящий штабшэ, очыни, Гэрманийыштэ лийын шога.

Тӱрлӧ увэр шамыч

„Шӱльӧ" колхозын (Ронгго район) стахановский звэнажэ гэктар гыч 900 пуд парэнгым налын.

В. Загайнов.

Морко пэдучилищыштэ тунэмшэ шамыч ГСО значоклан нормо сдатлаш йам дылалт шогат. Кызыт 37 тунэмшэ нормым сдатлышт да чылалан значокым налыч

Гэрасимов

„Марий" колхозысо колхозник-шамыч (Паравлгэ район) чылалат газэтым налын шогат Тидэ колхозыш чылажэ 90 экзэмпльар тӱрлӧ газэт толэш.

Йамбарцэв И.

Кужмарий пэлэ кыдалаш школ пэлэн (Ронгго район) хоровой кружок организоватлымэ. Кружок 12 дэкабрьлан хорым йамдыла.

Ильан Вачий.

Кузнэцово пэдучилищыштэ тунэмшэ Соколов да Зина 5 кэчэ жапыштэ 24 экзэмпльар тӱрлӧ газэт-шамычым шарэн.

Плотников В.

Учльот Алэксандр Сысойэв пирэ кашак дэч изи ӱдырым утарэн

Тидэ шукэртэ огыл лийын. Коло ийаш комсомолэц, Мордва АССР ысэ Льамбирский район, Салов ка йалысэ аэроклубын курсантшэ Алэксандр Сысойэв ӱдым пасу коч эртышыжла изи йочан йӧславэн кычкырымыжым колын. Сысойэв ик минутат ӧрын шогыдэ, ӱдырлан полышым пуаш куржын.

Сысойэвын нымогай оружийжат лийын огыл. Тугэ гынат, тудо ӧрын шогыдэ изи ӱдырым утараш пижын. Пирэ кашакым поктэн колтымэкэ, тудо ӱдырын шортшо ӱдырым нӧлтэн шогалтэн да кайаш тӱҥалын. Но Сысойэв кум канат тошкалын шуктэн огыл, тунамак сырышэ 8 пирэ-шамыч тудым йыраш авырэн шындэныт.

Сысойэв растэратлалтын огыл Пирэ-шамыч тул дэч лӱ ыт, манын ойлымо ушэшыжэ возэшат, спичкам удырэн-удырэн пирэ тӱшкаш кышкаш тӱҥалэш. Пирэ-шамыч исак чакныт. Пытартыш спичкам удыралын шумэкэ, курсант кайаш тарванаш тӱҥалын. Пирэ-шамыч уэш тудым авырэныт. Кӱчык жапыштэ пирэ шамыч чыланат Сысойэв дэкэ кэржалтыныт. Лӱддымӧ комсомолэц пирэ кашак дэч изи ӱдырым пушэнгэ воктэн авырэн шогалын.

Л ӱ д д ы м ӧ комсомолэц пэл шагат нарэ кучэдалын. Ныл пирыжэ сусыргэныт, ордышкӧ нушкын кайэныт. Кодшо ныл пирыжэ Сысойэвым ак пураш пижыныт. Сысойэвын вийжэ пытэн шушаш годым, тудлан полышаш колхозник-шамыч куржын толын шуыныт.

Тыгэ ӱдырым утарымэ.

А. Кобайэв.

„Комсомольская правда."

Отв. рэдактор— Г. М. ЭРСКИЙ.

Упол. Марлита А-528. Тираж 2860 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Марobком дэн горком орган. Савыктышэ „М. К".